

Jesaja 7:14 en die maagdelike geboorte*

W S Prinsloo
(UP)

ABSTRACT

Isaiah 7:14 and the virgin birth

Despite the fact that Matthew 1:22-23 uses Isaiah 7:14 to legitimise the virgin birth - or, rather the virgin conception - Isaiah 7:14 can not be interpreted to be a prediction of the virgin birth. Matthew 1:22-23 is a total reinterpretation of Isaiah 7:14 and cannot be applied as a criterion to the reading of Isaiah 7:14. These are two unique texts, each having its own function and message.

1 INLEIDEND

Hierdie akademiese gesprek fokus op die maagdelike geboorte. Eintlik sou dit meer korrek wees om te praat van die maagdelike ontvangenis. Matteus 1:22-23 verwoord dié gebeure soos volg:

“Dit het alles gebeur sodat die woord wat die Here deur sy profeet gesê het, vervul sou word:

‘Die maagd sal swanger word
en ’n Seun in die wêreld bring,
en hulle sal Hom Immanuel noem’.

Die naam beteken God by ons” (AV-1983).

Dit is duidelik dat Matteus 1:22-23 vir Jesaja 7:14 as legitimering gebruik vir die maagdelike geboorte. Hiervolgens word Jesaja 7 geïnterpreteer as ’n voorspelling wat gerealiseer het deurdat die maagd Maria, sonder die tussenkoms van ’n man, swanger geword het en vir Jesus gebaar het.

My taak is nie om as propagandis vir óf teen die maagdelike geboorte op te tree nie. Ek laat dit aan Nuwe-Testamentici oor om volledige kommentaar te lewer op die interpretasiemodel waarmee Matteus 1 vir Jesaja 7 benader. Ek wil hier slegs enkele opmerkinge oor Jesaja 7:14 maak en probeer om dié gedeelte primêr binne sy eie konteks te lees.

*Kort referaat gelewer tydens die Interdissiplinêre Simposium, 2 Mei 1996, gereël deur die Fakulteit Teologie (Afd A), Universiteit van Pretoria.

Jesaja 7 vorm deel van 'n groter geheel, naamlik Jesaja 6:1-9:6. Hoewel hierdie gedeelte nie in alle opsigte eenvormig is nie, vorm dit tog 'n natuurlike eenheid. Anders as die voorafgaande en die daaropvolgende gedeeltes bestaan Jesaja 6:1-9:6 hoofsaaklik uit narratologiese of verhalende stof. Dit is ook opvallend dat die profeet hier heel dikwels in die eerste persoon aan die woord is wat maak dat hierdie gedeelte dikwels as gedenkskrif of *memoirs* van Jesaja getipeer word. Die sentrale tema van Jesaja 6:1-9:6 is die mislukking van die koningshuis van Juda en hulle volgehoue verwerping van die profetiese verkondiging.

Nog 'n samebindende faktor by Jesaja 6:1-9:6 is die feit dat hierdie gedeelte verbind word met die gebeurtenisse tydens die Siro-Efraimitiese oorlog gedurende die agste eeu vC. Die Siro-Efraimitiese oorlog (\pm 733/732) handel oor 'n konflik tussen koning Agas van Juda aan die een kant en Peka van Israel (= Efraim) en Resin van Damaskus (= Sirië) aan die ander kant. Die aanleiding tot hierdie oorlog was dat Resin en Peka in die lig van die Assiriese bedreiging 'n anti-Assiriese koalisie gesluit het, maar dat Agas geweier het om saam met hulle daaraan mee te doen. Hierdie weiering van Agas loop daarop uit dat Peka en Resin volgens 2 Konings 16 'n poging aangewend het om Jerusalem oor te neem en om die koningskap van Agas omver te werp. Hoewel hulle nie daarin kon slaag om Jerusalem in te neem nie, is daar tog sprake van groot verliese wat Juda gely het (2 Kron 28). Die aanval van Resin en Peka teen Juda misluk egter omdat Agas die hulp van die Assiriër Tiglatpileser III teen hulle inroep (2 Kon 16; 2 Kron 28). Ironies genoeg, ontsnap Agas die Siro-Efraimitiese bedreiging net om 'n vrywillige vasaal van Assur te word.

Dit is binne hierdie spesifieke konteks dat Jesaja 7 gelees moet word. Agas se keuse om op Assirië te vertrou staan lynreg teenoor die advies van die profeet Jesaja. Agas se optrede word as ongeloof en as 'n mosie van wantroue in Jahwe deur die profeet beskou. Om by die kern van die gedeelte uit te kom: Jesaja 7:1-7 is 'n verhalende gedeelte waarin Jesaja tydens die Siro-Efraimitiese oorlog vir Agas by wyse van 'n heilsaankondiging en die Immanueltteken (vergeefs) oproep om op die Here te vertrou.

Jesaja 7:10-17 kan as die onmiddellike konteks van Jesaja 7:14 beskou word. Ten spyte van Agas se onwilligheid om 'n "teken" (אֵימֶת) te aanvaar, sê Jesaja dat Jahwe nietemin self 'n teken aan die koningshuis (בֵּית הַמֶּלֶךְ) sal gee. Die woord אֵימֶת word normaalweg in die Ou Testament, soos ook hier, gebruik om Jahwe se aktiewe teenwoordigheid en sy ingryping in die geskiedenis aan te dui. Die teken wat Jahwe sal gee is dat die

הַלְמָּוּ sal swanger word en 'n seun met die naam Immanuel in die wêreld sal bring. Die naam van die seun (Immanuel) bevestig juis wat pas gesê is, naamlik dat dit hier oor 'n teken gaan wat die teenwoordigheid en ingryping van Jahwe moet aandui.

Die vraag is egter hoe die woord הַלְמָּוּ verstaan moet word. Dit is belangrik om daarop te wys dat die Septuagint dit met ἡ παρθένος, dit is met “maagd” vertaal. Die Vulgaat, in aansluiting by die Septuagint, vertaal dit met *virgo*. Dit is egter ook belangrik om daarop te wys dat die ander Griekse vertalings soos Aquila, Symmachus en Theodotion dit met ἡ νεάνις, dit wil sê “jongvrou” vertaal. Dit is dus duidelik dat Matteus 1:22-23 by die Septuaginttradisie aangesluit het in sy gebruik van die woord παρθένος ten einde die maagdelike geboorte te legitimeer. Matteus interpreteer Jesaja 7:14 dus as 'n profesie wat sewe en 'n half eeue vooruit gewys het.

Voordat daar na die moontlike betekenis van הַלְמָּוּ in Jesaja 7 gekyk word, sou dit egter loon om ook te kyk na die manier waarop die res van die Ou Testament die woord gebruik. Genesis 24:43 gebruik die woord om 'n ongetroude jongmeisie, wat oënskynlik ryp vir die huwelik is, aan te dui; Eksodus 2:8 praat van Miriam die suster van Moses as 'n עַלְמָּה; Psalm 68:26 praat van die tamboerynspelers in die tempel as עַלְמוֹת; Hooglied 1:3 en 6:8 gebruik die woord om 'n geliefde aan te dui; Spreuke 30:19 praat van die manier hoe die liefde tussen 'n man en 'n עַלְמָּה werk. Uit hierdie oorsig blyk dit dat daar geen konnotasie van maagdelikheid by הַלְמָּוּ te bespeur is in die manier waarop die woord in die Ou Testament gebruik word nie. Die *tertium comparationis* wys eerder in die rigting van iemand wat seksueel ryp is of wat gereed is om 'n huwelik te sluit.

Wat van die voorkoms van הַלְמָּוּ in die Ou Testament as geheel gesê kan word, geld ook van Jesaja 7:14. Hier is geen sprake van maagdelikheid nie. Die klem val op 'n vrou wat geboorte aan 'n kind gaan gee. Dié geboorte is teken van die Here se aktiewe ingryping in 'n krisistyd. Die woord הַלְמָּוּ in Jesaja 7:14 sou dus ook vertaal kon word met “jongvrou”.

Die presiese identifikasie van die jongvrou is egter ook 'n probleem. Dit is opvallend dat daar 'n bepaalde lidwoord voor die selfstandige naamwoord staan: הַהַלְמָּוּ, “die” jongvrou dus. Hoewel dit vir ons vandag moeilik is om הַהַלְמָּוּ te identifiseer kan ons tog die afleiding uit Jesaja 7:14 maak dat dit vir die oorspronklike hoorders of lesers nie 'n probleem sou gewees het nie, aangesien die woord van die profeet blykbaar hier 'n bepaalde jongvrou in gedagte gehad het. Dit is juis een van die kenmerke van die Ou-Testamentiese profesie dat dit primêr bedoel was en relevant moes wees vir die situasie waarin dit uitgespreek was en dat dit ook

verstaanbaar vir die hoorders moes wees. Vir Jesaja 7:14 om sewe en 'n half eeue vooruit te wys, sou dus baie vreemd aan die aard van die profesie wees.

Verskeie pogings is in die loop van die tyd aangewend om die jongvrou te probeer identifiseer. Die volgende belangrikste pogings tot identifisering kan genoem word: עֲלִמָּה word veral deur die Christelike kerk in aansluiting by Matteus met die maagd Maria, die moeder van Jesus geïdentifiseer; die vrou van die profeet Jesaja word ook soms as 'n moontlikheid genoem; daar is ook 'n kulties-mitologiese interpretasie in die sin dat עֲלִמָּה 'n kultusfiguur sou wees wat 'n rol sou speel in 'n rituele, heilige huwelik; daar is ook 'n kollektiewe interpretasie, naamlik dat "jongvrou" op elke vrou wat swanger sou wees of word, betrekking sou hê; nog 'n moontlikheid is dat die jongvrou 'n onbekende meisie in die skare sou wees waarna die profeet sou gewys het - vandaar die bepaalde lidwoord.

Wanneer die konteks van Jesaja 7 egter in gedagte gehou word, naamlik dat die koningshuis van Juda hier aangespreek word deur die profeet en dat juis die geboorte van 'n koningskind 'n besondere teken sou wees van die teenwoordigheid van Jahwe, dan is die moontlikheid sterk dat עֲלִמָּה iemand in die destydse koninklike hofhouding sou wees, heel waarskynlik een van die koning se vrouens.

Dit is ook belangrik om daarop te wys dat die woord van Jesaja wel in vervulling gegaan het in die sin dat die klein Judese koninkryk van Agas dié van Resin en dié van Peka oorleef het. Sowel Peka as Resin is deur Assirië oorwin (vgl onderskeidelik 2 Kon 15:29 en 2 Kon 16:9). Dat Juda die aanslag van die Assiriese mag oorleef het en eers baie later in 587 vC deur die Babiloniërs in ballingskap weggevoer is, was 'n wonderwerk - 'n אֵת van die aktiewe ingryping van Jahwe.

Wanneer hierdie interpretasie aanvaar word, kan die vraag weer eens gevra word of dit wel moontlik is om die "jongvrou" en die koningseun waarvan Jesaja gepraat het te identifiseer. Hiskia, seun van Agas en Abia, sou baie goed by hierdie konteks kon inpas. Dit was juis Hiskia wat 'n politieke en godsdienstige hervorming bewerkstellig het en dit was tydens die regeringstyd van Hiskia dat Jahwe vir Jerusalem op wonderbaarlike wyse van die Assiriese beleg gered het (vgl 2 Kon 18-19).

3 KONKLUSIE

Uit bogenoemde bespreking kan die volgende afleidings gemaak word:

- 1 Jesaja 7:14 is nie 'n voorspelling van die maagdelike geboorte of ontvangenis nie. Die Jesajateks moet binne sy eie literêre en

historiese konteks verstaan word as 'n heilsorakel waarin Jahwe die ongehoorsame Judese monargie nogtans van Sy aktiewe ingryping verseker.

- 2 **Matteus 1:22-23** is 'n totale herinterpretasie van **Jesaja 7:14**. **Matteus 1:22-23** is 'n nuwe teks naas dié van **Jesaja 7**. Ons het hier dus te doen met twee unieke tekste, elkeen met sy eie funksie en boodskap. **Matteus 1:22-23** moet - soos **Jesaja 7:14** - gevolglik binne sy eie konteks gelees word.
- 3 Met behulp van 'n interpretasiemodel, eie aan sy tyd, wat hom juis toegelaat het om woorde buite hulle konteks te gebruik, gee die skrywer van **Matteus** 'n totaal nuwe betekenis aan **Jesaja 7** sodat dit 'n nuwe teks word wat die lesers daarvan moes oortuig dat **Jesus** wel die **Christus** is. **Matteus** gebruik juis 'n gesagsvolle teks, naamlik dié uit **Jesaja**, om gesag aan sy stelling oor die maagdelike geboorte te verleen.
- 4 **Matteus 1:22-23** relativeer nie die oorspronklike bedoeling of boodskap van **Jesaja 7** nie. **Matteus 1:22-23** is ook nie 'n aanhaling van **Jesaja 7:14** in die eksakte sin van die woord nie en is gevolglik ook nie bedoel om as kriterium te dien van hoe **Jesaja 7** geïnterpreteer behoort te word nie. Wanneer **Jesaja 7:14** binne sy eie konteks gelees word, het dit as gesagsvolle Woord steeds 'n unieke boodskap wat relevant bly - ook vir **Christene**.